

«ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΕΧΝΙΚΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ – ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ»

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ 28-29/04/2009

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΤΙΤΑΝΙΑ

ΟΜΙΛΗΤΗΣ: ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΒΡΑΙΛΑΣ

Κυρίες και Κύριοι συνάδελφοι,
Αγαπητοί φίλοι και φίλες
Καλημέρα σας.

Ονομάζομαι Μάνος Βράϊλας και ως αντιπρόεδρος του Συνδέσμου Τεχνικών Εταιρειών Ανωτέρων Τάξεων θα ήθελα καταρχήν να συγχαρώ το ΤΕΕ για τη διημερίδα που διοργανώνει και να ευχαριστήσω τους υπεύθυνους της διημερίδας για την πρόσκλησή τους. Η διημερίδα αυτή μας δίνει την ευκαιρία να συζητήσουμε σημαντικά θέματα για την πορεία του τεχνικού κόσμου και κατ' επέκταση της ελληνικής οικονομίας.

Σε μία εξαιρετικά κρίσιμη χρονική συγκυρία και υπό το βάρος των κλιμακούμενων οικονομικών προκλήσεων καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε προβλήματα, στρεβλώσεις και θεσμικές ανεπάρκειες που χρονίζουν και τις οποίες εμείς ως ΣΤΕΑΤ τις έχουμε κατ' επανάληψη επισημαίνει και αναδείξει.

Είναι προφανές ότι είναι πολύ δυσκολότερο να προχωρήσεις σε θεσμικές παρεμβάσεις και γενναίες αποφάσεις σε ένα περιβάλλον ασφυκτικών οικονομικών πιέσεων. Πιο δύσκολο, ναι. Αλλά και πιο επιβεβλημένο από κάθε άλλη φορά. Αν ούτε κάτω από τις τρέχουσες συνθήκες δεν επιλυθούν επιτέλους τα προβλήματα που εμποδίζουν την ομαλή, υγιή και ορθολογική λειτουργία και ανάπτυξη του ελληνικού κατασκευαστικού δυναμικού, τότε φοβάμαι πως οι συνέπειες θα είναι ακόμα χειρότερες από αυτές που έχουμε ήδη βιώσει και συνεχίζουμε να

βιώνουμε, όχι μόνο στον κλάδο μας αλλά συνολικά στην οικονομία της χώρας.

Σε αυτό το πλαίσιο, καλούμαστε σήμερα να συζητήσουμε μαζί με εξαιρετους φίλους και συναδέλφους το κρίσιμο και ενδιαφέρον θέμα των συστημάτων δημοπράτησης και ανάθεσης έργων και των Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα, των γνωστών πλέον ΣΔΙΤ.

Θα προσπαθήσω να είμαι σύντομος στην αναφορά μου και στην παρουσίαση των θέσεων του ΣΤΕΑΤ για τα θέματα αυτά και αφού μου έλαχε και ο ρόλος του συντονιστή, θα παρακαλούσα και τους άλλους φίλους που συμμετέχουν σε αυτή την ενότητα να σεβαστούν το χρόνο που μας έχουν παραχωρήσει οι διοργανωτές, ώστε να έχουμε την ευκαιρία μίας «ζωντανής», ουσιαστικής και εποικοδομητικής ανταλλαγής απόψεων.

Το σύστημα δημοπράτησης και ανάθεσης έργων στην Ελλάδα έχει απασχολήσει πολλές φορές και συνεχίζει να απασχολεί όχι μόνο τους θεσμικούς παράγοντες του κλάδου μας, αλλά και την ευρύτερη κοινή γνώμη.

Συχνά λόγω της εκτεταμένης παραπληροφόρησης, αλλά, δυστυχώς, και εξαιτίας του ίδιου του κατασκευαστικού κόσμου, το εξαιρετικά κρίσιμο θέμα της διαφάνειας στην ανάθεση των έργων παγιδεύεται σε ένα πλέγμα παραπολιτικής, σκανδαλογολίας και σύγκρουσης επιχειρηματικών συμφερόντων.

Αν η διαφάνεια στην ανάθεση των έργων είναι το ζητούμενο και η κατασκευή ποιοτικών έργων σε σωστές τιμές, με σεβασμό στα χρήματα του Έλληνα και ευρωπαίου φορολογούμενου, αλλά και στην ελεύθερη και υγιή επιχειρηματική δράση είναι ο στόχος μας, τότε πρέπει επιτέλους να συζητήσουμε σοβαρά και μακριά από σκοπιμότητες, να χρησιμοποιήσουμε την δική μας αλλά και τη διεθνή εμπειρία, να δούμε τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε συστήματος ανάθεσης και να καταλήξουμε μέσα από έναν ουσιαστικό διάλογο όλων των εμπλεκόμενων φορέων, στο πλέον δίκαιο και χρήσιμο σύστημα.

Αν θέλουμε να κάνουμε μία πολύ σύντομη αναδρομή στα συστήματα δημοπράτησης και ανάθεσης έργων στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια, μπορούμε να θυμηθούμε δύο βασικά συστήματα. Αρχικά το μειοδοτικό σύστημα, που κατά κοινή ομολογία απέτυχε στο παρελθόν και εκφυλίστηκε και τον λεγόμενο μαθηματικό τύπο, ο οποίος αν και ήρθε να περιορίσει τις στρεβλώσεις του μειοδοτικού συστήματος, αποδείχθηκε και αυτός προβληματικός και για διάφορους λόγους έπρεπε να εγκαταλειφθεί.

Από τις πρώτες θεσμικές παρεμβάσεις που επιχείρησε η σημερινή πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ ήδη από το 2004, ήταν η κατάργηση του μαθηματικού τύπου και η αντικατάστασή του από το μειοδοτικό σύστημα, αλλά με αυξημένες εγγυήσεις που κατά την άποψη του Υπουργείου θα διασφάλιζαν ικανοποιητικές και λογικές εκπτώσεις, ποιοτικά έργα και ομαλή ολοκλήρωση των συμβάσεων.

Στην πράξη αποδείχθηκε ότι παρά την καλή και προς τη σωστή κατεύθυνση πρόθεση του Υπουργείου, οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί από το 2004 και μετά, οι στρεβλώσεις στα θέματα τιμολόγησης των έργων και η συνολικότερη λειτουργία του συστήματος δημοπράτησης, ανάθεσης και παρακολούθησης των συμβάσεων του Δημοσίου καθιστά αναγκαία την αναζήτηση ενός άλλου συστήματος.

Το μειοδοτικό σύστημα με τις αυξημένες εγγυήσεις παρά τις βελτιώσεις που επέφερε θεωρούμε ότι δεν περιορίσε τελικά το ύψος των εκπτώσεων στα επιθυμητά επίπεδα, δηλαδή σε επίπεδα που θα διασφάλιζαν ταυτόχρονα και καλές τιμές για το Δημόσιο, αλλά και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και την ποιότητα των έργων.

Εδώ όμως πρέπει να τονίσουμε κάτι που επανειλημμένα θίγει και ο ΣΤΕΑΤ αλλά και το σύνολο των λοιπών εργοληπτικών οργανώσεων δηλαδή ότι δεν έχει κανένα νόημα καν να συζητάμε για συστήματα ανάθεσης, αν δεν έχουμε εξασφαλίσει πρώτα:

- την καθιέρωση σύγχρονων Αναλύσεων Τιμών που να ανταποκρίνονται στα περιγραφικά Τιμολόγια και να αντιστοιχίζονται στη σημερινή σχέση της συμμετοχής των παραγόντων καθορισμού της τιμής (υλικά, εργατικά, μηχανήματα),
- την αναμόρφωση των Τιμολογίων, ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στα πραγματικά δεδομένα της αγοράς σήμερα,
- την καθιέρωση νέου αντικειμενικού υπολογισμού της Αναθεώρησης Τιμών.

Αφού διασφαλιστεί ότι έχουμε σωστά τιμολόγια, σύγχρονες αναλυτικές τιμές και αντικειμενικό τρόπο αναθεώρησης των τιμών, τότε μπορούμε να κάνουμε μία ουσιαστική συζήτηση για το σύστημα δημοπράτησης και ανάθεσης έργων που πρέπει να εφαρμοστεί.

Εμείς ως ΣΤΕΑΤ έχουμε ταχθεί υπέρ της καθιέρωσης του συστήματος της **Ελεύθερης Συμπλήρωσης Τιμολογίου**.

Το σύστημα της Ελεύθερης Συμπλήρωσης Τιμολογίου δεν έχει το μειονέκτημα της προσφοράς με βάση υφιστάμενες χαμηλές τιμές που οδηγούν σε «υποχρεωτική» έκπτωση οξύνοντας με στρεβλό τρόπο τον ανταγωνισμό.

Ο κάθε υποψήφιος ανάδοχος, αφού έχει μελετήσει πολύ καλά τους παράγοντες που διαμορφώνουν το κόστος κάθε εργασίας χωριστά που συντελεί στο τελικό κοστολόγιο έργου, χωρίς να επηρεάζεται από τον «βραχνά» της υποχρεωτικής έκπτωσης σε κάθε ομάδα εργασιών, συμπληρώνει την τιμή που πιστεύει ότι πράγματι ανταποκρίνεται στην συγκεκριμένη εργασία στο συγκεκριμένο έργο και στη συγκεκριμένη περιοχή που εκτελείται το έργο.

Αναγκαία προϋπόθεση για την εφαρμογή του συστήματος αυτού, όμως, είναι όπως προανέφερα οι σύγχρονες Αναλύσεις Τιμών, ώστε να διαμορφώνονται αλλά και να ελέγχονται αξιόπιστες προσφορές και αξιόπιστες μελέτες.

Είναι ευχάριστο ότι ήδη το ΥΠΕΧΩΔΕ έλαβε την απόφαση να προχωρήσει στη δοκιμαστική χρήση του νέου συστήματος σε έναν διαγωνισμό. Προωθήθηκε, λοιπόν, ένα έργο δοκιμαστικά, χωρίς ωστόσο να έχουν προηγηθεί οι αναγκαίες ρυθμίσεις και η διαμόρφωση του πλαισίου για την ομαλή λειτουργία του συστήματος. Επίσης, η δοκιμαστική χρήση του συστήματος της Ελεύθερης Συμπλήρωσης Τιμολογίου γίνεται στο πλαίσιο ενός πακέτου τεσσάρων διαγωνισμών, δηλαδή ταυτόχρονα με άλλα τρία έργα στην ίδια περιοχή, που δημοπρατούνται με το υφιστάμενο μειοδοτικό σύστημα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάζεται άμεσα ο τρόπος σύνταξης της προσφοράς.

Σε κάθε περίπτωση, εμείς ελπίζουμε να συνεχιστεί η προσπάθεια διερεύνησης των πλεονεκτημάτων αυτού του συστήματος και να μην υποθηκευτεί η αποτελεσματικότητά του από στρεβλώσεις που θα το καταστήσουν επί της ουσίας μη λειτουργικό. Ας μην ξεχνάμε ότι το σύστημα αυτό έχει δοκιμαστεί με μεγάλη επιτυχία σε πολλές αγορές του εξωτερικού, αλλά και στη χώρα μας. Η μοναδική εφαρμογή του στην Ελλάδα, σε διαγωνισμούς της ΔΕΗ, έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματική.

Θα ήθελα τώρα να περάσω στο θέμα των **Συμπράξεων Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα. Τα επονομαζόμενα χάριν συντομίας -ΣΔΙΤ-.**

Πρόκειται για ένα θέμα πολυσύνθετο. Είμαι σχεδόν βέβαιος ότι θα ακούσετε από όλους μας σε αυτή τη συζήτηση διαφορετικές απόψεις, συχνά εξαιρετικά αποκλίνουσες.

Η άποψή του ΣΤΕΑΤ είναι συγκεκριμένη: Λέμε ναι στο θεσμό των ΣΔΙΤ, αρκεί αυτός να λειτουργεί αποτελεσματικά, γρήγορα και αξιόπιστα και τελικά υπέρ της ανάπτυξης των τεχνικών εταιρειών και του τόπου. Και εξηγούμαι:

Κατά την διάρκεια όλων των προηγούμενων χρόνων από το 2004 και έπειτα βιώνουμε τη συστηματική περικοπή του Π.Δ.Ε. σε όλους τους προϋπολογισμούς, με αποτέλεσμα το 2009 το Π.Δ.Ε. να είναι το χαμηλότερο της τελευταίας δωδεκαετίας, ως ποσοστό του Α.Ε.Π.. Δηλαδή, γυρίσαμε πίσω στο 1996!

Υποτίθεται ότι στο ίδιο διάστημα θα μεσολαβούσε η υποκατάσταση του χαμένου τζίρου από το Π.Δ.Ε. από αυτόν που θα προέκυπτε από την προώθηση των ΣΔΙΤ. Όμως, η υποκατάσταση του Π.Δ.Ε. με επενδύσεις μέσω του θεσμού των ΣΔΙΤ μόνο ως προσδοκία θα μπορούσε να καταγραφεί, λόγω της κρατικής γραφειοκρατίας και αναποτελεσματικότητας και συγχρόνως λόγω της πολύ πιο συντηρητικής αντιμετώπισης από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Είναι δεδομένο ότι και υπό την πίεση της δημοσιονομικής κατάστασης της χώρας, η προώθηση των έργων ΣΔΙΤ είχε ως στόχο την υποκατάσταση μέρους των δημοσίων επενδύσεων και για τον σκοπό αυτό υπήρξαν ειλικρινείς προσπάθειες τα προηγούμενα χρόνια για την ενεργοποίηση του θεσμού.

Όμως, επαναλαμβάνω ότι αυτή η υποκατάσταση λόγω της πρώτης εφαρμογής του θεσμού στην Ελλάδα αλλά και της γραφειοκρατίας και των αδυναμιών να προωθηθούν και να υλοποιηθούν τα έργα δεν έχει καταστεί εφικτή.

Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στοιχεία, στόχος ήταν να βρίσκονται ήδη σήμερα στην αγορά υπό εκτέλεση νέα έργα ΣΔΙΤ προϋπολογισμού 4 δις ευρώ, από το σύνολο των 5,7 δις ευρώ που έχουν μέχρι σήμερα εγκριθεί από τη Διυπουργική επιτροπή. Αν το αρχικά προβλεπόμενο πρόγραμμα τηρείτο για το 2009 μόνον, θα εκτελείτο ήδη κατασκευαστικό αντικείμενο 500 εκ. Ωστόσο τίποτα τέτοιο δεν διαφαίνεται. Μόλις προ ολίγων ημερών, άλλωστε, υπεγράφη η πρώτη σύμβαση ΣΔΙΤ, για τους Πυροσβεστικούς Σταθμούς προϋπολογισμού 28 εκατ. ευρώ ενώ δεν αναμένεται μέσα στη χρονιά να υπογραφούν παραπάνω από 3-4 συμβάσεις ακόμα.

Αντιλαμβάνεστε, λοιπόν, ότι ενώ επί μία πενταετία συρρικνώνεται διαρκώς το Π.Δ.Ε., δεν έχει καταστεί δυνατόν να μετριαστούν έστω οι απώλειες από εργασίες ΣΔΙΤ.

Ένα εξαιρετικά κρίσιμο στοιχείο είναι ότι πλέον δυστυχώς η υλοποίηση του προγράμματος των ΣΔΙΤ ξεκινάει σε μία δύσκολη περίοδο πιστωτικής στενότητας και σοβαρά αυξημένου κόστους δανεισμού για τις επιχειρήσεις.

Είναι φυσικό οι τράπεζες, αντιμετωπίζοντας οι ίδιες σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, να γίνονται πολύ περισσότερο επιλεκτικές για την χορήγηση δανείων, όσον αφορά και τα έργα αυτά καθ' αυτά και τις κατασκευαστικές εταιρείες. Η αναζήτηση ολοένα και περισσότερων διασφαλίσεων οδηγεί σε αυξημένο κόστος για την υλοποίηση των έργων και μάλιστα όταν φορέας αποπληρωμής είναι το Δημόσιο, όπως συμβαίνει στα περισσότερα έργα, το αυξημένο κόστος βαρύνει το ίδιο.

Συγχρόνως η εξαιρετικά άσχημη κατάσταση της μεγάλης μάζας των τεχνικών εταιρειών που καλούνται να κατασκευάσουν τα έργα, με κανένα τρόπο δεν εγγυάται ομαλές συνθήκες απρόσκοπτης υλοποίησής τους.

Τελικά, υπό τις παρούσες συνθήκες, όταν οι τρεις παράγοντες που συνεισφέρουν στην υλοποίηση των ΣΔΙΤ δηλαδή το Δημόσιο, οι Τράπεζες και οι Τεχνικές Εταιρείες, έχουν ο καθένας τις δικές του αδυναμίες και προβλήματα, το όλο εγχείρημα υποκατάστασης του Π.Δ.Ε. γίνεται αναποτελεσματικό.

Θα ήθελα, όμως κλείνοντας την εισήγησή μου, να πω δυο λόγια και για το πρόγραμμα των Δρόμων Ανάπτυξης, δηλαδή για τις Συμβάσεις Παραχώρησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων των μεγάλων οδικών αξόνων.

Η πορεία για να φθάσουμε στην σημερινή κατάσταση είχε μία δύσκολη διαδρομή και υπήρξε σοβαρή υστέρηση μεταξύ προγραμματισμού και έναρξης υλοποίησης των έργων.

Σήμερα, ωστόσο, η υλοποίηση των έργων ξεκίνησε ήδη και σε ορισμένες περιπτώσεις προωθείται με γοργούς ρυθμούς η κατασκευή τους, με άμεσα ευεργετικά αποτελέσματα κάτω από τις παρούσες μάλιστα

συνθήκες για τις τοπικές κοινωνίες και ανακουφιστική διέξοδο για την οικονομία της χώρας και την αντιμετώπιση της ανεργίας.

Όταν μάλιστα η απουσία της χρήσης του εργαλείου για την αντιμετώπιση της κρίσης που λέγεται Π.Δ.Ε. είναι φανερή, η προώθηση αυτών των έργων των οποίων η χρηματοδότηση έχει διασφαλιστεί και δρομολογηθεί γίνεται απόλυτα επιτακτική και η απορρόφηση των αντίστοιχων πόρων αδήριτη ανάγκη.

Τα χρήματα για τη χρηματοδότηση της κατασκευής και λειτουργίας τους της τάξης των 8 δις ευρώ που θα απορροφηθούν τα επόμενα χρόνια, προερχόμενα σε μεγάλο βαθμό και από το εξωτερικό, αποτελούν πολύ ισχυρή ένεση για την επαπειλούμενη εθνική οικονομία και έχουν πολλαπλασιαστικά θετικά αποτελέσματα ακριβώς λόγω της προέλευσής τους και έξω από τα σύνορα της χώρας.

Η διασφάλιση επομένως της ομαλής εξέλιξης αυτών των έργων αποτελεί απόλυτη ανάγκη και κάθε απόπειρα τορπιλισμού τους και αναστροφής της δρομολογημένης πορείας τους, ειδικά κάτω από τις παρούσες συνθήκες, θα είχε ευρύτατες και σοβαρότατες αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

Ολοκληρώνοντας, θα ήθελα να επισημάνω για μία ακόμη φορά ότι οι απαιτήσεις των καιρών δεν αφήνουν περιθώρια για άλλο χαμένο χρόνο. Οφείλουμε όλοι μαζί να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα και να συνδράμουμε στην προσπάθεια διαχείρισης της νέας πραγματικότητας. Εμείς ως ΣΤΕΑΤ, εκπροσωπώντας τις μεγαλύτερες τεχνικές εταιρείες της χώρας, δηλώνουμε ισχυρά παρόντες σε αυτή την προσπάθεια.

Σας ευχαριστώ